

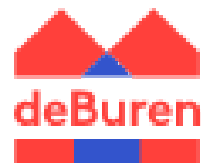
Elk najaar organiseert De Reactor in samenwerking met Vlaams-Nederlands huis deBuren De Dag van de Literatuurkritiek, een nascholingsmiddag voor docenten Nederlands in het middelbaar onderwijs in Nederland en Vlaanderen, waarin de rol van de literaire kritiek centraal staat. Elk jaar zetten we een andere thematische bril op waarmee we kijken naar literatuur, literaire kritiek en onderwijs. We nodigen vooraanstaande sprekers uit om hun licht hierover te laten schijnen. In 2019 was het thema hokjesdenken en vooral hoe dat te doorbreken.

Iduna Paalman was te gast op de Dag van de Literatuurkritiek. Het plenaire statement dat ze uitsprak, vind je [hier](#).

Binnen het thema hokjesdenken en rond *De grom uit de hond halen*, de bejubelde bundel van Paalman, maakten we, volgens jaarlijkse traditie, een reeks lesbrieven die je hieronder vindt. Overigens schreef Steffie Van Neste voor De Reactor een recensie over Paalmans debuutbundel, die je [hier](#) kunt lezen.

Veel literair-kritisch plezier!

De·Reactor VLAAMS-NEDERLANDS PLATFORM
VOOR LITERATUURKRITIEK

Iduna Paalman – De grom uit de hond halen – verschijningsvormen

Iduna Paalman debuteerde in september met de bundel 'De grom uit de hond halen' en op de Nacht van de Poëzie, het grootste en geliefdste evenement dat rond poëzie wordt georganiseerd. Dichters ervaren het als een eer om de uitnodiging in ontvangst te nemen en liefhebbers van gedichten kijken er het hele jaar naar uit, en dat al meer dan 40 jaar.

Paalman trad niet alleen op op De Nacht van de Poëzie, maar is daar al veel langer mee bezig (neem maar eens een kijkje op haar website: www.idunapaalman.nl). Je zult daar ook vinden dat ze een van de gedichten onlangs [voorlas](#) op de radio, meer specifiek in het cultuurprogramma *Podium* op NPO4. Het gedicht dat ze voorlas, is 'Van den Muijzenbergpad (autotune)' en vind je terug in haar debuutbundel. Het gedicht is ook vertaald in het Engels. Het gedicht kent dus al 3 verschijningsvormen: in de bundel, in voordracht en in vertaling. Met elke verschijningsvorm ken je betekenis toe aan een tekst: in vertaling doe je dat door de Engelse woorden die je kiest en in voordracht door accenten te leggen in je uitspraak.

Het gedicht 'Van den Muijzenbergpad (autotune)' kun je lezen als een route waarop verscheidene locaties, ontmoetingen, herinneringen en observaties de revue passeren. Vanuit die aanname mag jij nog een verschijningsvorm voor het gedicht bedenken waardoor jou dus de eer is toebedeeld om er opnieuw betekenis aan toe te kennen. Er zijn verschillende manieren waarop je dat kunt doen:

1. Stripverhaal: maak per strofe een beeld, eventueel voorzien van enkele woorden, plaats de 7 beelden na elkaar op 1 A4.'

2. Video waarin je de route loopt en zo goed mogelijk uitbeeldt wat er in het gedicht volgens jou gebeurt.

3. Collage: maak met bestaand materiaal een collage waarin je het gedicht of de betekenis ervan verbeeld.

4. Bedenk er gerust zelf een!

PS. Het gedicht vind je op de achterzijde van deze opdracht. Een recensie ervan en van andere gedichten vind je [hier](#). Met aan het eind lovende woorden voor 'Van den Muijzenbergpad (autotune)'.

'Van den Muijzenbergpad (autotune)', in: Iduna Paal De grom uit de hond halen

De vioolles was aan de rand van de enige stad, ernaartoe
het Van den Muijzenbergpad langs traag Dreuzerdiep vertakt
en vertakt in mousserende beekjes, hitsig moeras en ondanks de muggen
zo stil

de kist bleef een kind en ik wist het: het brullen
blijft hier geluidloos elke snaar
elk woord is een zwerm, kikkers openen hun kelen
alleen om licht door te laten de straten zijn gelegd
met schokbrekers, donsdekens
alles wat je zet: eierdozen tegen sluielucht geplakt

de hoeve van familie Tabak, verzakt en verlaten
vijftien jaar geleden kregen de kinderen vla
op hun resten jus, nu waait de wind door de gaten

kwam er vanonder het kroos
Een schot, een pauk in echo-mic, jongens
met plastic hobo's sloop er een jazzzangeres door de brem?
ik trap en ik trap en de mais buigt mee, zwijgende
tieners met beginnende pluimen en kolven, een bobbel –

kapotgereden naaktslak, ook die overleed
volgens de regels

en waar zijn de kiepkerels, hannekemaaiers
Bommen Berend en zijn maten met bloed en pluchen
pistolen iemand die kotst of speecht sirenes
eens steeg waar het helder kan stinken

hier is het leven omgekeerd verdrinken:
longen vol overige richtingen uit
ademen doorfietsen
doorfietsen.

Iduna Paalman – De grom uit de hond halen – betrokkenheid / gedachte-experiment

Doorheen de hele bundel zijn er momenten waarop er wordt getracht de schade te beperken, de tragiek te vermijden, de risico's te spreiden, de dreigingen te taxeren en beheersen. Het duidelijkst gebeurt dat in het openingsgedicht 'Audit' in haar debuutbundel 'De grom uit de hond halen'.

Audit

Er bestaat een groep riskmanagers, ik ben er een van. We komen graag samen in een huis met gematteerde ramen, taxeren de dreigingen, verdelen ons zorgvuldig over de straten.

Al op de eerste hoek weet ik een schaafwond uit een tegel te schrapen, een clash uit een auto, een grom uit een hond. Botten bevrijd ik van hun prematuur gevormde breuken, parkeergarages van hun diep in de staalconstructies verscholen rekenfouten. uit een vrouw verwijder ik het weggaan, uit het kind, de vroegtijdige verlating.

Van wat pijn lijdt en kouvast neem ik de besmetting weg. Ik repareer wat harig schuurt, roestig drupt, weerloos naakt op de akker staat. Kompasnaalden in zakken van traag volgezogen jassen, stikgevaar in stilstaande adem, de onderstroom in vreemde gangen, sluizen in manieren van praten

's avonds rapporteer ik: alles wat misging is voorkomen, alles wat jankte kan rustig gaan slapen.

Stel je voor dat je net als de ik-figuur in dit gedicht kan voorkomen wat mis zou gaan en alles wat jankt rustig te slapen kan leggen, wat zou je dan kiezen? Probeer een antwoord te formuleren op persoonlijk vlak, maar ook een op een breder maatschappelijk niveau.